

Kantzoner i andra länder:

En meter... eller 500 meter?

I skogsvårdslagen finns inga exakta mått på hur bred en kantzon bör vara. I lettisk lagstiftning är det beskrivet i detalj. Forskaren Eva Ring har tillsammans med kollegor från sju länder kartlagt hur skyddszoner vid vatten används i Norden och Baltikum.

Text och foto: ELIN FRIES Elin.fries@bitzer.se

FOTO: PRIVAT

Zane Libiete forskar om vattendrag i Lettland. Skillnaderna mellan lagstiftningen om kantzoner i Sverige och Lettland är stora.

Skog som växer utmed vattendrag är viktig för såväl vattenmiljön samt många landlevande växter och djur. Men det finns stora skillnader i lagstiftning om kantzoner bara inom Norden.

Att lämna skyddszoner med träd och buskar utmed vatten, det vill säga kantzoner, är en bra hänsynsåtgärd. Men bredden på kantzonerna varierar mellan en meter till 500 meter inom Norden och Baltikum. Hur kan det vara så stora skillnader? Vi har ju ungefär samma skogsbruksmetoder – och levererar till kunder med samma höga krav på miljöhänsyn.

Eva Ring, forskare vid Skogforsk har lett en studie som jämfört de nordiska och baltiska ländernas användning av skyddszoner. Där undersöktes i detalj hur lagstiftning, riktlinjer, certifiering med mera som kopplas till skydd av vattendrag såg ut i april 2016.

– Fördelning av markanvändning, skogsägarstruktur samt historiska och politiska arv har påverkat de nationella bestämmelserna, säger hon.

Markanvändning spelar in

I Sverige och Finland finns ingen bestämd kantzonsbredd. Istället förlitar man sig i hög grad på frivilliga åtaganden. I våra skogsfattiga nordiska grannländer Island (0,5 procent av landarealen täcks av skog) och Danmark (14 procent) saknas lagstiftning om kantzoner på skogsmark helt och

hållet. I Danmark utgörs 60 procent av arealen av jordbruksmark.

– Vare sig Island eller Danmark är traditionella virkesproducerande länder och det finns en koppling mellan hur viktig skogen är som naturresurs för landet i fråga och hur lagstiftningen om kantzoner ser ut, säger Eva Ring.

Historiskt arv

Kontrasten är stor mot Lettland, Litauen och Estland, där skydd av vatten är noga reglerade i lagen.

I Lettland är skyddszonerna mot vatten som mest 500 meter breda. Zane Libiete, en lettisk vattenforskare ingår liksom Eva i det samnordiska forskarnätverket, CAR-ES. Zane Libiete förklarar att skyddszonens bredd i Lettland snarare handlar om ett historiskt arv.

– Den lettiska lagstiftningen lever kvar från när vi var en del av Sovjetunionen. Då, liksom nu var syftet med lagen att skydda vattenkvalitén, förhindra erosion och bevara landskapets befintliga karaktär. Några av de bredaste skyddszonerna applicerades längs floder med lekområden för laxfiskarter, säger hon.

Nya markfuktighetskartor

I dag beror bredden på hur stort vattendraget eller sjön är. Men lagen kan snart komma att ändras. Intresset för skydd av vattendrag är stort i Lettland och det pågår diskussioner huruvida man ska ersätta fix bredd med hydrologiskt anpassade kantzoner. Då lämnas större hänsyn i våtare områden, som har en högre artrikedom, samtidigt som kantzonerna blir smalare längs med torrare partier.

– För tillfället utvecklar vi verktyg för att ta fram en sådan metod, bland annat genom att ta fram fuktighetskartor, liknande de ni använder i Sverige, säger Zane Libiete.

LÄS MER OM RESULTATEN!

Ring, Eva & Johansson, Johanna & Sandström, Camilla & Bjarnadottir, Brynhildur & Finér, Leena & Libiete, Zane & Lode, Elve & Stupak, Inge & Sætersdal, Magne. (2017). Mapping policies for surface water protection zones on forest land in the Nordic-Baltic region: Large differences in prescriptiveness and zone width. AMBIO A Journal of the Human Environment. 46. 878-893. 10.1007/s13280-017-0924-8.